

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระนะ ครูบาอาจารย์บอกวันพระนี่เราต้องหัด.. วันพระ พระผู้ประเสริฐ เราต้องหาที่พึ่งของเรา ในพุทธศาสนา เห็นไหม วันพระ วันโกน สมัยก่อนนะเขาหยุดงานกัน แต่เพราะโลกใจ โลกเจริญเราต้องไปตามโลก ตอนนี่ลังกาเขากำลังประชุมกันอยู่นะ เพราะลังกาเขาหยุดวันพระอยู่ เขาบอกว่าจะหยุดวันเสาร์ อาทิตย์ไหม? ถ้าหยุดเสาร์ อาทิตย์ เพราะเวลาการเงิน การโอนเงินต่างๆ

โลกเจริญ เห็นไหม เราบอกว่าโลกเจริญ แต่ถ้าพูดถึงธรรมะเจริญนะ ถ้าธรรมะเจริญเราจะมีที่พึ่ง เพราะคำว่าโลกเจริญ ในการศึกษาทางวิชาการมันเจริญมาก ในการประพฤติปฏิบัติ ในศาสนาเราเลยไม่มีหลักกันเลย เราไม่มีหลักเพราะอะไร? เพราะต้องการความทันสมัย ความทันสมัยมันเป็นความมั่งง่าย

แต่โบราณของเรา เห็นไหม คุณสิในปัจจุบันนี้ถ้าใครหุงข้าวเช็ดน้ำเป็นนะ คนนั้นยังมีความรู้ดั้งเดิมอยู่ เดียวนี้ทำกันไม่เป็นนะ ทำกันไม่เป็นเพราะโลกมันเจริญใจ โลกเจริญ ถ้าเกิดวิกฤติขึ้นมาเอาตัวรอดกันไม่ได้ แต่เราบอกมันไม่มีความจำเป็น วิชาความรู้ไม่ใช่แบกหามนะ วิชาความรู้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม วัฒนธรรมของชีวิตเรา เราจะมีหลักมีเกณฑ์ของเรา

ถ้าโลกเจริญ เราอาศัยแต่เทคโนโลยีทั้งหมด ถ้าเกิดไฟไม่มี ต่างๆ มันจะเสียหายไปหมดเลย การดำรงชีวิตก็เหมือนกัน นี่เราต้องอยู่กับโลก ใจ! คำว่าโลกเจริญเราต้องทันโลก คำว่าทันโลก เห็นไหม คุณนักปกครองสิ ผู้นำต้องมีปัญญา แต่ศีลธรรม จริยธรรม ความถูกต้อง..

นี่ผู้นำ ในสังคมทุกสังคมมีคนดีและคนชั่ว ถ้าเอาคนดีเป็นผู้นำ เขาจะทำสังคมนั้นให้ร่มเย็นเป็นสุข แต่ถ้าเอาคนชั่วเป็นผู้นำ นี่มันใส่หน้ากากสองชั้นสามชั้นนะ แล้วทำให้

โลกเราร้อนมาก เพราะมันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว แต่ถ้าศีลธรรมมันเจริญ คำว่า ศีลธรรมเจริญ เราต้องย้อนกลับมาที่เราก่อน

“แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง”

ถ้าแผ่นดินธรรมมันจะเจือจางกัน มันจะช่วยกัน มันจะเสียสละกัน มันจะดูแลต่อกัน แผ่นดินทองมีแต่การแย่งชิงกัน แต่โลกมันเป็นอย่างนั้น.. โลก เห็นไหม ถ้าทำธุรกิจ ถ้าเราไม่ทันเขา ข้อมูลเราไม่ดีกว่าเขา ธุรกิจถ้าเราทำอยู่กับที่ มันมีแต่ถดถอย เขาต้องพัฒนาการตลอดเวลา

อันนั้นมันเรื่องของโลก เห็นไหม โลกหยุดไม่ได้ แต่โลก ทางเศรษฐศาสตร์เขาต้องมีวงจรของมัน มีขึ้นมีลงเป็นธรรมชาติของมัน นี่ในหลักศาสนา มันมีอยู่แล้วนะ ในหลักศาสนาเราไม่มีสิ่งใดคงที่ มันเป็นอนิจจังทั้งหมด แต่ความเป็นอนิจจังของเรา เราอยู่กับโลกใช้ไหม? เราก็ต้องรับรู้ เราก็ต้องมีความเตรียมพร้อมของเรา ถ้าเราเตรียมใจของเราได้ ใจของเรามีหลักเกณฑ์ของเรา เราอยู่กับโลกนะ อยู่กับโลกอาศัยเขาอยู่ แต่เราก็รักษาตัวของเราได้

ในการประพฤติปฏิบัติ ว่าโลกเจริญๆ ปัจจุบันนี้โลกเจริญใช้ปัญญากันไปเลย ปัญญากันไปเลย นี่มันตัดรากเหง้า คนเราเกิดมา เห็นไหม คุณดูความเจริญของโลก คุณดูสมัยอยู่ทอง สมัยสุพรรณบุรี สมัยอยุธยาต่างๆ นี่มันทับซ้อนกันอยู่นะ คุณในอินเดีย ระหว่างฮินดูกับมุสลิม ที่สร้างศาสนสถานทีเดียวกัน ที่เดียวกันเลย แต่ใครมีอำนาจเขาก็ล้มล้างของเขาแล้วก็สร้างใหม่ แล้วเขาก็จะล้มล้างกันตลอดไป

นี่ไง มันทับซ้อนกันอยู่ เห็นไหม ในชีวิตการเกิดและการตาย นี่เราเกิดเราตายมา วัตถุประสงค์คราวยุคสมัยแล้วมันหมดของมันไปนะ มันมีแต่พวกประวัติศาสตร์ สิ่งต่างๆ ที่เขาพิสูจน์ได้เรื่องทางธรณีวิทยา แต่ชีวิตของเราใครจะพิสูจน์ได้? แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิสูจน์ นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป มันพิสูจน์ได้นะ แต่การพิสูจน์ได้มันก็เป็นข้อมูลใช้ไหม? มันเป็นข้อมูล มันเป็นประวัติศาสตร์ใช้ไหม? แล้วนี่จุดอุปาทาน มันยังเกิดไปข้างหน้านะ

นี่ทางวิทยาศาสตร์ อนาคตจินตนาการกันอย่างไร? อนาคตเขามีโครงการของเขา เขาอันนั้นของเขา ทางวิทยาศาสตร์ของเขา นั่นทางวิทยาศาสตร์ของเขาแล้วนี่ปัจจุบันก็เราร้อนกันอยู่ อดีตชาติ อดีตมาของตั้งแต่เป็นประวัติศาสตร์มา เราก็ไม่เข้าใจ เราก็ยังมีความลึกลับสงสัย ในปัจจุบันนี้เราก็ไม่เข้าใจตัวเองเลย ในอนาคตเราก็ไม่รู้จะไปไหนกัน เห็นไหม

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ใช้ความสงสัยนี้ ตรรกะอันนี้เข้าไปพิจารณาในธรรมะ พอพิจารณาในธรรมะแล้วมันถอนรากถอนโคน ถอนรากถอนโคนคือว่ามันไม่เข้าถึงจิตใจ มันไม่สามารถชำระกิเลสของเราได้ มันไม่สามารถเข้ามาถึงใจของเราได้ ถ้าเราเข้าถึงใจของเราได้ ต้องคนเป็น เห็นไหม คุณเขาทำนาเกี่ยวข้าวกัน เขาได้ความเหนื่อยยากของเขานะ เขาได้ข้าวของเขามาเป็นประโยชน์กับเขา นั่นมันเป็นข้อเท็จจริงใช่ไหม?

แต่ในปัจจุบันนี้เราก็มั่วเราทำๆ เรามีข้าวกินทั้งนั้นแหละ แต่เราซื้อเอาๆ เราไม่ต้องทำแบบเขา ไม่มีอะไรเลย นี่ข้าวก็มี ชาวนาเขาทุกข์ยากของเขานะ เขาทุกข์ยากของเขา เขาทำของเขาขึ้นมาถึงได้ข้าวปลาอาหารของเขา เราเข้าไปในร้านค้า เราซื้อออกมาเป็นอาหารสำเร็จรูปหมดเลย ทุกอย่างสำเร็จรูปหมด ได้หมดเลย แต่ความเข้าใจจริง เห็นไหม เหมือนกับหุงข้าวนี้แหละ ข้าวเช็ดน้ำกับข้าวหม้อไฟฟ้า นี่อะไรมันดีกว่ากัน?

สิ่งที่ดีกว่ากัน คำว่าดีกว่ากันมันเป็นเรื่องความสะดวกสบาย.. ไซ้ หม้อหุงไฟฟ้า มันต้องสุกไวกว่าเป็นธรรมดา แต่ถ้าพูดถึงต้นทุนที่มาไง ถ้ามันไม่มีพลังงานล่ะ? ไม่มีเทคโนโลยีล่ะ? นี่เราอยู่ของเราได้ เราหุงข้าวเช็ดน้ำได้ ชาวนาเขามีกินของเขา หลักประกันชีวิตของเขาจะมั่นคงกว่าเรานะ

อาหารเป็นของจริง เงินทองเป็นของปลอม นี่สิ่งต่างๆ เป็นของปลอม แต่ตอนนี้เราห่อกันไง เราห่อกัน เห็นไหม โลกสมมุติ เวลาเงินนี้มันคือค่าเข้าไป หหมดค่าไป เราก็ทุกข์ยากของเราไป นี่ใครมีอำนาจมากกว่าคนนั้นเป็นคนกำหนดค่า ใครมีอำนาจมากกว่าคนนั้นกำหนดคตติกา แล้วก็เป็นเรื่องของโลก เราก็อยู่กับเขา

จะพูดว่าไม่ได้ปฏิเสธนะ ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องโลก เราเกิดมามีชีวิต การมีชีวิตมันต้องมีปัจจัย มีอาหาร มีการดำรงอยู่ อันนี้เราอยู่กับเขามันเป็นสมมุติ มันเป็นของปลอม แต่ของจริงคือชีวิตเราไง ความสุข ความทุกข์ในชีวิตเราไง เห็นไหม

หลวงตาท่านบอกเลย “ลืมนตา ๒ ข้าง ข้างหนึ่งคือโลก เราต้องยืนให้ได้นะ”

เราคนซื่อป้อ เราจะยืนกับโลกนี้ไปไม่ได้ เราต้องคนฉลาด เราต้องมีหลักเกณฑ์ของเรา แต่สิ่งนี้มันมีที่หนุนมา มันมีบุญกุศลหนุนมา คนที่มีจังหวะและโอกาสของเขา เราคิดถึงสิ่งต่างๆ ได้ เราคิดถึงธุรกิจของเราได้ แต่เราก็คิดก่อนที่ตลาดมันจะมี เราคิดได้แต่ไม่มีตลาดรองรับ แต่คนที่เขาคิดได้พอดีของเขา เห็นใหม่ จังหวะและโอกาส สิ่งที่มีแต่คิดได้มันยังต้องมีอำนาจวาสนาเลย

จังหวะและโอกาสของเขา โอกาสของเขามาพอดีของเขา คนที่มีบุญกุศล เห็นใหม่ ทำอะไรจะประสบความสำเร็จไปทั้งนั้นๆ เลย บางคนทำไปแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ประสบความสำเร็จเราก็บอกว่าเรามีบาป มีอกุศล แล้วบาปกรรมอันนี้มันมาจากไหนล่ะ? มันมาจากชีวิตนะ เรามีชีวิต ชีวิตนี้มีคุณค่ามากที่สุด เราขึ้นอยู่กับอะไรกันตอนนี้ เราขึ้นบนแผ่นดินใช่ไหม? เราขึ้นบนแผ่นดินอยู่ ถ้าไม่มีแผ่นดินอยู่เราจะไปขึ้นอยู่ที่ไหน?

ความคิดของเรามันอยู่บนภพ อยู่บนความรู้สึกรู้สึกของเรา บุญกุศลมันอยู่บนจิตของเรา จิตของเราสร้างมาจนถึงมีบุญกุศล มีบาปอกุศลสิ่งนั้นมา เราต้องยับยั้งสิ่งนี้ คือว่ามันจะเป็นอำนาจวาสนาจะมากน้อยขนาดไหน แต่เรามีภพ เรามีชีวิต เรามีความเป็นมนุษย์ เรามีศักยภาพ มันมีสิทธิเหมือนกันทั้งหมดใช่ไหม? สิ่งนี้มันมีอยู่

ชีวิตนี้เราเกิดมาเป็นคนมีคุณค่ามาก ทีนี้มีคุณค่ามากแล้วนี่ วุฒิภาวะ เราจะเชื่อเขา ง่ายๆ ไหม? จะให้เขาชักจูงไปตามความเห็นของเขาไหม? แต่เวลาในกาลามสูตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ไม่ให้เชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้ แต่ครูบาอาจารย์ของเราเป็นที่พึ่ง เป็นผู้ที่เปิดตาเรา ถ้าเรายังโง่งมแต่ตุนอยู่ เห็นใหม่

ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านมีปัญญากว่าเรา ท่านก็ชี้แนะเรา ก็ได้ท่านนั้น แล้วครูบาอาจารย์ชี้แนะเราแล้ว สิ่งชี้แนะมันยังมีไปได้อีก ครูบาอาจารย์เรา เห็นใหม่ ทำไมหลวงปู่มันไปแก้หลวงปู่เสาร์ล่ะ? หลวงปู่เสาร์ไปเอาหลวงปู่มันออกมาบวชนะ หลวงปู่เสาร์เป็นคนชักนำหลวงปู่มัน เป็นคนฝึกสอนหลวงปู่มันนะ ทำไมหลวงปู่มันกลับมาสอนหลวงปู่เสาร์ล่ะ?

นี่อำนาจวาสนาของคนมันไม่เหมือนกัน ทีนี้ว่าครูบาอาจารย์ของเราท่านชักนำเรา ท่านเปิดตาของเรานะ กตัญญูกตเวที เรามีพ่อแม่ นะ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่นี้เป็นพระอรหันต์ของลูก ให้ชีวิตกับเรานะ แต่พ่อแม่ที่ดีกับเรา จะชักนำเราไปในทางที่ดีเลย

พ่อแม่ชักนำไปในทางที่ผิดก็มี ในทางที่ผิดนั้นก็คือพ่อแม่ใช่ไหม? ผิดหรือถูกก็คือพ่อแม่ คือท่านมีบุญคุณกับเรา ความประพฤติของพ่อแม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่บุญคุณในการกระทำ ในการเกิดจากพ่อแม่ก็อีกเรื่องหนึ่ง นี่มันคนละเรื่องเดียวกัน เห็นไหม แต่เราแยกกันไม่ออก

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ของเราเปิดตาเรา ชักนำเรา อันนั้นก็บุญคุณอยู่ ชักนำให้เราเข้ามาในพุทธศาสนา แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติแล้วนี่เราเชื่อได้ไหม? เราเชื่อใครได้บ้าง? เราเชื่อใครได้บ้าง? นี่สันทิฎฐิโก ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เชื่อสังขธรรมความจริง สังขจะมันเกิดกับเรานะ นี่เขาบอกว่างๆ ว่างๆ เห็นไหม อพยากกุดๆ อพยากกุดมันบังไว้

“ทุกขเวทนา สุขเวทนา อุเบกขาเวทนา อพยากกุด”

อพยากกุด เห็นไหม เรารับรู้! เรารับรู้! แต่ตัวสมาธิเราไม่รู้ เรารับรู้ มันมีอันหนึ่งรับรู้ไง มันมีสิ่งที่รับรู้มันมาขวางกั้นไว้

นี่ก็เหมือนกัน ปัญญาของเราที่เรารับรู้ แต่ตัวจิตมันไม่รู้ เราพิจารณาของเราอยู่ เราเข้าใจของเราอยู่ ธรรมะอยู่.. รู้ไปหมดเลย เรารับรู้ไง เรารับรู้มันเลยปิดกั้นตัวเองไว้ไม่เห็นตัวเองไง ตัวตนไม่มีเลย โอ๊ย.. ว่างหมดเลย โอ๊ย.. รู้ไปหมดเลย รู้แล้วเราทำอะไรได้ล่ะ? มันตัดรากเหง้า

ในทางโลก ความทับซ้อนของสังคม ในการเกิดและการตาย ความทับซ้อนของจิต การทับซ้อนอันนี้มันเป็นจรตนิสัย ความทับซ้อนอันนี้ไม่มีใครรู้เห็นมัน นี่แม่แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาสนาสุตติญาณ เห็นไหม เหมือนกับนักประวัติศาสตร์ รื้อค้นได้ พิสูจน์ได้ทางธรณีวิทยา รื้อค้นได้ รับรู้ได้ แต่รู้แล้วได้อะไร?

นี่ก็เหมือนกัน บุษเพณีวาสนาสุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไปแล้วได้อะไร? จตุปปาตญาณ อนาคตนี้ได้หมดเลย คุณธรรมชาติวิทยาสาสตร์บอกแล้วว่าน้ำมันจะหมดไป ฟอสซิลน้ำมันหมดแน่นอน เราจะใช้อะไรกันต่อไป ใช้ออกซิเจนใช้ไฮโดรเจนต่างๆ เขาคิดกันแล้ว นักวิทยาศาสตร์เขาคิดกันแล้ว นี้อนาคตมันต้องมีไปแน่นอน แล้วเอ็งจะทำอะไรต่อไป แล้วเอ็งจะต้องมาเกิดอีกไหม? เราจะส่งสังคมนี้ให้กับลูกหลานเราอย่างไร? เราได้รับสิ่งแวดล้อมสิ่งนี้มา นี่ใครทำมา? สิ่งนี้มันคิดได้หมด แล้วมันอยู่ไหนล่ะ? ไอ้คนทุกขียากมันอยู่ไหนล่ะ?

นี่ไง มันไปตัดรากตัดโคนเพราะอะไร? เพราะความเข้าใจของเรา เราปฏิเสธเอง เราทำไม่เป็น วิทยาศาสตร์ก็คือวิทยาศาสตร์ เห็นไหม ให้ธรรมเป็นทาน คือให้ทางวิชาการเป็นทาน นี่ให้ทางวิชาการเป็นทาน แล้วตัวเองได้อะไรล่ะ? เพราะตัวเองมันเข้าใจไม่ถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบัญญัติไว้ไง นี่สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ปัญญาแต่ละขั้นแต่ละตอน คนเป็นเท่านั้นนะ คนเป็นเคยรู้เคยเห็นมันซึ่งใจมาก ไอ้คนไม่เป็น คนไม่รู้ แล้วก็ค้นคว้ารับรู้ๆ ไง

อภัยกถุ! เวทนาคือเวทนาไม่ใช่จิต ชั้นรคือชั้นร อภัยกถุก็คืออภัยกถุ มันเป็นชั้นรอันหนึ่ง มันไม่ใช่ตัวจิต แล้วถ้าตัวจิต ตัวสมาธิเป็นอย่างไร? ตัวความรู้สึกเป็นอย่างไร? ตัวสมาธิ ความเห็น ความรู้ แล้วถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาจะไม่พุดอย่างนี้นะ คนถ้าเป็นสังคมที่เป็นบัณฑิตด้วยกัน มันจะไม่มีความขัดแย้งกันเลย เพราะมันจะเข้าไปสู่จุดเดียวกัน แต่ถ้ามันมีพาล..

อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญจ เสวนา มันมีทั้งพาลมีทั้งบัณฑิตในสังคม มันมีทั้งพาลทั้งบัณฑิตในหัวใจของเรา ธรรมชาติของจิตเลย ธรรมชาติของกิเลสเลย มันเป็นอย่างนั้น! ที่นี้การประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะศึกษาอย่างไร? วุฒิภาวะเราจะมีความเข้มแข็งขนาดไหน?

แล้วเราจะไม่ถอนรากถอนโคนในความดีงามของเราละ ตัดรากถอนรากถอนโคนความดีงามไป ตัดรากถอนโคนถึงมรรค ผล ที่จะได้ไปเอามรรค ผล ของครูบาอาจารย์ เอามรรค ผล ของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาปากเปียกปากแฉะไป แต่ตัดรากตัดโคนของตัวเองนะ ถอนรากถอนโคนความรู้จริงในหัวใจออกหมดเลย

แต่ถ้าเราทำตามครูบาอาจารย์ไป เห็นใหม่ นี่ว่าไม่ให้เชื่อ กาลามสูตรไม่ให้เชื่อ แต่เราพิสูจน์ดี พิสูจน์ว่าศีล สมาธิ ปัญญา นี่สมาธิต้องควรทำอะไร? สติทำอะไร? พอสมาธิเกิดขึ้นมาแล้ว ปัญญาจะเกิดอย่างไร แล้วสมาธิมันเกิดได้ยาก ก็ยากสิ! เงินยังหายากเลย เงินจะหามาใช้สอยในชีวิตมันยังลำบากเลย แล้วสิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ เห็นใหม่ ในมรรคญาณ มรรค ๘ มีสัมมาสมาธิ สัมมาสติ ทุกอย่างมันมีอยู่ในมรรคหมด

มันมีอยู่ในมรรค มันมีอยู่ในสัจจะความจริง มันมีรากเหง้าอยู่ในจิตของเรา มันมีอยู่ในรากเหง้า เพราะจิตของเรามันสัมผัสได้ด้วยจิต สัมผัสได้ด้วยความรู้สึกอันนี้ แต่มันไม่ได้สัมผัสกันด้วยความรับรู้จากภายนอก ความรู้สึกอันนี้มันสัมผัสอย่างไร? ทำอย่างไร จะเข้าไปถึงตัวมันอย่างไร? มันสัมผัสได้ มันรับรู้ได้ แล้วถากถางมันอย่างไร? จะทำอย่างไรให้เป็นคุณประโยชน์กับเรา

นี่ประเสริฐอย่างนี้ละ จะบอกว่าเราชาวพุทธแล้วก็ให้เป็นพุทธะ เป็นชาวพุทธ โดยปัญญาของเรา เป็นชาวพุทธโดยความจริง ไม่ใช่เป็นชาวพุทธโดยกิเลส ให้กิเลสมันครอบงำ แล้วก็หมุนตามมันไป โดยที่เราเกิดมาในพุทธศาสนา นี่แล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นไปแล้วเราจะได้มรรค ได้ผล ได้คุณงามความดีขนาดไหน มันจะทุกข์มันจะยาก รากเหง้า ไง หลวงตาท่านบอกว่า

“ขุดดินลงไปมันต้องเจอน้ำแน่นอน”

แต่ดินของใคร ภูมิภาคของใคร ไปขุดบนภูเขาณะ กว่าจะทะลุภูเขาลงไปนี่แสนทุกข์แสนยาก เขาอยู่ในที่ลุ่มนะ อยู่ในที่ๆ มีน้ำ เขาขุดเข้าไป เขาเจอของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ในใจของเรา ในการประพฤติปฏิบัติของเรา มันจะทุกข์ มันจะยาก มันจะอย่างไร มันก็เรื่องของเรา มันเป็นบุญกุศล เป็นการกระทำของเรา นี่อำนาจวาสนา ไง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไง เวลาประพฤติปฏิบัติได้ดีมันก็ดี เห็นใหม่ ประพฤติปฏิบัติ แล้วมันทุกข์ยาก มันเหมือนการประกอบอาชีพ บางคนจังหวะโอกาสเขาดีมาก บางคนทำแล้วถูๆ ใถๆ ไป ปฏิบัติก็เหมือนกัน มันอยู่ที่จิตของเรา อยู่ที่อำนาจวาสนาของเรา เราทำแล้วจะได้ผลมากผลน้อย มันก็คือน้ำพักน้ำแรง คือผลประโยชน์ของเรา

เราจะปฏิบัติตรงนี้แล้วจะไปเอาตามกระแส เอากันง่ายๆ เอาแบบแชร์ลูกโซ่ เอาแบบผลประโยชน์อย่างนั้น มันไร้ประโยชน์นะ มันตัดรากถอนโคนบุญกุศล จิต หรือมรรค ผล ของเราเลยละ นี่แล้วเราจะได้อะไรขึ้นมา.. ตั้งสติให้ดี คิดให้ดี แล้วเตือนตัวเองแล้วทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง